

С ИНОВАТИВЕН ПОГЛЕД КЪМ ЛИЧНОСТТА НА ДЕТЕТО

Маргарита Абрашева
Любимка Габрова

Целодневна детска градина „Кокиче“ – Плевен

Резюме. В статията се предлага апробирана в професионалния опит на авторите иновативна интерактивна педагогическа практика „Палитра“, като позитивно организирана среда и съвкупност от академично знание, визуализация, дейност, общуване, споделяне, игра и компетентности, получени при формален и неформален досег с действителността.

Keywords: person-oriented approach, pedagogical interaction model „theme“ effect „Snowball“

В българското образование (предучилищна възраст) в основата на педагогическото взаимодействие стои разбирането за личностно ориентиран характер на образованието. Педагогическото взаимодействие е сложен процес, състоящ се от множество компоненти – дидактическо, възпитателно и социално-педагогическо взаимодействие. То е обусловено и опосредствано от учебно-възпитателната дейност, целите на обучението и възпитанието и присъства във всички дейности – познавателна, игрова, творческа. В основата на педагогическото взаимодействие лежи сътрудничеството, което е в основата на възникването и развитието на социалния живот на човечеството. Опитните, креативните, талантливите и търсещите педагози умеят да управляват процеса на педагогическо взаимодействие. Такова управление способства не само за изграждане личността на детето, но и за творческото израстване на педагога¹⁾.

От съвременния педагог се очаква да превърне тази перспектива в реалност, като развие у децата самостоятелност; насърчава интелектуалните усилия, търсения и детска любознателност; създава необходимите условия за успех на децата; формира умения за взаимно разбирателство, толерантност, емпатия, чувство на отговорност, самодисциплина; разбира гледните точки на другите участници в общуването и оценява многообразието на мисленето, културата и интересите, които споделят хората.²⁾

Съвременният свят изисква личности със силни и високо развити психически и физически качества, способности и дух. Личността на детето като съвкупна психологическа характеристика на индивида в най-голяма степен предполага

успешната подготовка, реализация и успехи. В детската градина личността реализира себе си чрез *дейност, активност и поведение*, чиято реализация води до достигане на предварително поставена цел. Важно условие за тази реализация е как личността учи, възприема, преработва, преживява и оценява изискванията на средата, в която е, резултатите от своята дейност и целия процес на обучение.

Съществена роля за ефективността на реализацията имат организацията и протичането на психологическите процеси и мястото им в цялостната система на личността. Физическите и психическите параметри на качествата на личността осигуряват целенасочена регулация на поведението, действията и преживяванията, в зависимост от когнитивната оценка на конкретната ситуация и собствените възможности. Личността се създава от обективните обстоятелства чрез цялостната ѝ дейност (външния израз на личността).

В търсене на нетрадиционни методически практики се ориентирахме и създадохме иновативна интерактивна педагогическа практика „Палитра“ като позитивна организирана среда и съвкупност от академично знание, визуализация, дейност, общуване, споделяне, игра и компетентности, получени от формален и неформален досег с действителността. „Палитра“ има научно-когнитивна същност и атрактивен (по форма и методическа обработка) характер.

Моделът „Палитра“ се основава на ефекта „Снежна топка“ – ситуация, в която нещо се увеличава по размер или по значение на по-бързо и с по-бързи темпове, т.е. процес, който започва от първоначално състояние на малка значимост и надгражда със себе си и става все по-голям (по-тежък, по-сериозен)³⁾, а *очакваният резултат е*, от една страна – хармонична палитра от знания, умения, компетентност, отношение и ценности на детето, от друга – на учителя като палитра от опит и търсене на иновативен подход към детската личност. Заложен е принципът на изборността (за детето) и диференциацията (за учителя).

Образователната технология, заложена в педагогическата практика „Палитра“, има две страни – за учителя и за детето, които се обособяват с оглед на систематизирането на техните различни, но съгласувани във всеки момент на взаимодействие дейности, които са в съответствие с ДООИ. С подкрепа и насърчаване от учителя всички деца ще могат да затвърдят и разширят своите знания и доразвият компетенциите си, опиращи се на малкото знания, които имат, получени от формален и неформален досег с действителността. Предложеният модел има следните предимства:

- *Планира се по преценка на педагога;*
- *Провежда се условно във времето по преценка на педагога;*
- *Реализира се за сравнително малко време (5–10 минути);*
- *Дава възможност за екипност;*
- *Учителят „моделира“ поведение;*
- *Стимулира умения за общуване;*
- *Развива социални умения;*

Насърчават се демократични нагласи и позитивен микроклимат;

Формират се качества – самостоятелно и критично мислене, лична и социална отговорност, активно участие и приобщаване и др.

Педагогическата практика „Палитра“ е възможно приложима в образователния процес, защото съдържа в себе си свойствата на обучителните методи (дефинирани от М. Андреев)⁴⁾ :

- *ясност* – разбираемост, достъпност, разграничена от останалите;
- *детерминантност* – последователност при прилагане на регулативните принципи;
- *насоченост* – подчиненост на дадена дидактическа цел;
- *резултатност* – годност за постигане на дидактическа цел;
- *плодотворност* – реализиране и на други резултати освен преследваните предварително;
- *надеждност* – голяма вероятност да се постигне желаният резултат в обучението;
- *икономичност* – реализиране на дидактически резултат с най-малко време и средства.

Основните функции, които се реализират чрез „Палитра“, се подразделят на общи и специфични:

- *общи* – те са валидни за всеки етап от дейността (комуникативна, организационна, конструктивна, контролно-оценъчна, логическа, психологическа, психотерапевтична, социализираща и др.);
- *специфични* – това са функциите, свързани непосредствено с отделните етапи на дейността.

При планирането и организацията ѝ учителят се съобразява с :

- текущи теми от ОН;
- теми, интересувачи децата;
- опита им за участие в групов дейност;

Функциите в етапа на организация на дейността са:

- 1) в подготвителния етап на дейността: целеобразуване, целеполагане, стимулиране и мотивация, проектиране и прогнозиране и др.
- 2) в същинския процесуално-технологичен механизъм на дейността: информационна (образователна), описателна, обяснителна, систематизираща, развиваща, възпитателна, креативна, синхронизираща и др.
- 3) в заключителната фаза на дейността: прогностична, корективна, мултиплицираща, интегрираща и др.

Предложената иновативна практика стимулира развитието на детската личност и компетенции по отношение на:

- *Конструктивизъм* – децата активно конструират надграденото знание в процеса на комуникация с околната среда, съпоставят с предишните си знания, за да формират нови – индивидът конструира значения, учейки;

– *Конструкционизъм* – усвояването на знания е особено ефективно, когато се конструира нещо, когато индивидите вземат активно участие в изграждането му. Знанието се пречупва през собствената призма на предишния опит;

– *Социален конструктивизъм* – пренася горните умения в рамките на социална група. В основата на тази идея е заложено, че човек учи социално, рефлексивно и автентично. Когато се придобиват знания по този начин, индивидите конструират знанието си в резултат на опита и взаимодействието си с останалите. По този начин те обогатяват не само собственото си знание, но и това на общността или групата, в която участват.

С иновативната практика „Палитра“ (Приложение 1) апробирахме методиката:

– *за разширяване на знания* – основната цел е усвояване на нови знания. Учителят насочва към новото, а децата извеждат различни дейности по ново-то усвояване (решават задачи, правят умозаключения и съждения, изводи и обобщения, опити); биха могли да се решават и възприемат задачи за формиране на интереси към знания и усвоената цялостна култура.

– *за затвърдяване* – дидактическата цел е затвърдяване на вече усвоявано учебно съдържание. Учителят поставя задачата, а децата изпробват различни дейности, свързани с тяхното решаване. Задачите са от вида: повторение на вече познато от стандартните условия (репродуктивни задачи); задачи при частично променени условия; за откриване на излишни или липсващи елементи, допълване; задачи за откриване на ново, неизвестно (творчески задачи), те изискват решения при нови условия, които не са отработени до момента – за пренос на знания по аналогии, за откриване на непознат пример, правило и др.

– *за проверка и оценка* – основните дидактически задачи на учителя са да провери постиженията на децата. По форма проверяването на знания може да бъде *индивидуално* (тест, индивидуален разговор или решаване на индивидуално поставени задачи; оценяват се постиженията на отделната личност само за нейния труд), *групово* (изпълнение на танцово съчетание; изиграна колективна игра, тоест изискването е в дейността да се обхванат повече деца, а задачата да е от обща и съвместна дейност) и *фронтално* (всички деца са в еднаква позиция).

В зависимост от възрастта на децата предложеният модел може да се променя по посока: съдържание (цел, дейности, материали); взаимодействие „дете–учител“ и „дете–дете“; визуализация.

Опитът ни и резултатите от учебно-възпитателния процес ни дават основание да обобщим: моделът „Палитра“ е технологична иновация в образователната дейност. Тя е такава организация на работната среда, която:

– води до прилагане на нови техники в процеса на обучението и ученето през целия живот и променя стила на преподаване и учене;

– предполага създаването на нова образователна среда, в която детето променя своята позиция, подпомагано от учителя, който има нови роли – на инструктор, фасилатор, модератор;

– утвърждава се интерактивността и анимативността, стимулират се индивидуалната творческа активност и самостоятелност.

Изводи

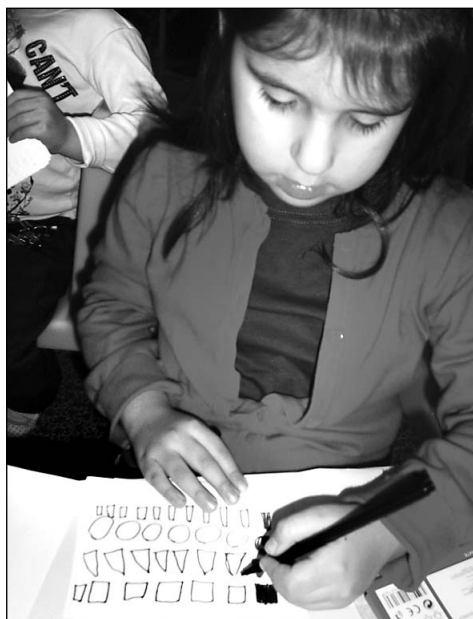
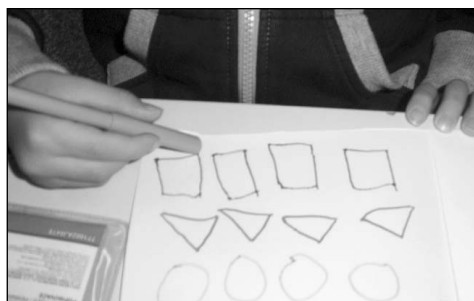
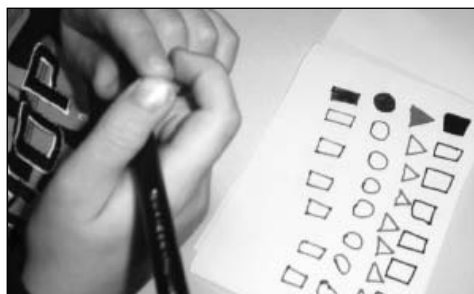
Чрез педагогическата практика „Палитра“ се визира професионалното развитие на учителя, провокират се амбициите му за иновативност във възпитателно-образователния процес, стремежът му към творчество и креативност, защото иновационните решения обогатяват детската личност в общността и дискретно направляват психологическата подготовка на децата в новото информационно общество и готовността им за училище.

Иновацията „Палитра“ в сферата на педагогическо взаимодействие обезпечава психологически комфорт с децата при провеждането ѝ, създава възможност за познавателно-емоционално „отпускане“ на децата, възможност за себеизразяване и себеутвърждаване, самостоятелност и активна житейска позиция.

Приложение 1

„Палитра“ за разширяване на знания по темата „Геометрични фигури“
ОН – Математика. Ядро „Равнинни фигури и форми“ – различава, назовава и моделира геометрични фигури.

Цел: Разширяване на представите за геометрична фигура – кръг, квадрат, триъгълник и правоъгълник.

Задачи:

1. Разпознаване на геометричните фигури – кръг,квадрат,триъгълник.
2. Групиране на геометрични фигури в нагледно-практически план.

Дидактически средства:

Изработване на книжка на геометричните фигури.

„Палитра“ за затвърдяване на знания по темата „Играчки за елхата“

ОН – Конструктивно-техническа и битова дейност. Ядро „Обработка и свързване на материали“ – различава материалите, от които са изработени различни изделия; Ядро „Конструиране и моделиране“ – изработва модел, като комбинира различни техники на работа, материали; ОН – Социален свят. Ядро „Социални и културни ценности“ – отношение към битови и национални празници, местни обичаи и традиции.

Цел: Обогаляване представите за разнообразието на материалите и начините за ръчна обработка. Стимулиране празничните настроения на децата. Формиране на позитивно отношение към технологиите и нагласи за участие в екипна форма на работа.

Задачи:

1. Затвърдяване на знания за свойства и качества на материали – хартия, фолио.
2. Затвърдяване на практически действия при работа с инструменти за обработване на материали.
3. Затвърдяване на умения и отношение за създаване на уют и красота в заобикалящата битова среда и уважение към националните традиции.

Материали: хартия, лепило, ножица, елха;

„Палитра“ за контрол и оценка креативността на децата

ОН – Изобразително изкуство. Ядро „Изобразително творчество“ – използване подходящи средства за постигане на художествена изразителност съобразно изобразителния материал.

Цел: Установяване на творческото и креативно мислене и въображение на децата.

Задачи:

1. Децата да използват минал опит и натрупани представи и знания в нова среда.
2. Създаване условия за проява на творчество и креативност.

Инструментариум:

Тест „Включи в образ“ (Приложение 2) или „Нарисувай къща, дърво, човек“ или т.нар. тест за креативно мислене на Торанс (децата трябва да нарисуват „интересна и вълнуваща“ картина, като използват предварително отпечатана на листа фигура).

БЕЛЕЖКИ

1. [http: // реферати.net](http://реферати.net) Педагогическото взаимодействие
2. Фондация „Програма стъпка по стъпка“, Организация на позитивна класна стая „Утринна среща“. София: 2004.
3. http://en.wikipedia.org/wiki/Snowball_effect
4. <http://tiredprofessor.blogspot.com>

WITH INNOVATIVE INSIGHT INTO THE CHILD'S PERSONALITY

Abstract. The article offers professional experience in piloting the authors innovative, interactive, and teaching practice “Painting“ organized as a positive environment and set of academic knowledge, visualization, business, communication, sharing, playing and competencies derived from formal and informal contact with reality.

Margarita Abrasheva - Director
Lyubimka Gabrova - Senior teacher

✉ Kokiche Kindergarten
5800, Pleven, Bulgaria
11, Dragan Tsankov Str.
tel. +359 64 82 61 69
e-mail: cdg3_pl@abv.bg